

Verbatim records

XIV Riigikogu, II Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Monday, 11.11.2019, 15:00

Edited

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:12 Arupärimine psühhosotsiaalse kriisiabi kohta (nr 6)

2. 15:52 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

14:00 Esimees Henn Põlluaas

Head kolleegid! Mul on hea meel teid tervitada! (Helistab kella.) Head kolleegid, mulle tundub, et täna on justkui esimene koolipäev. Kõik on väga elevel. Ma tervitan teid siis mitte uue algava koolipäeva, vaid tööädala puhul. Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärgu 8. tööädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun esimesena kõnepulti Kaja Kallase!

14:01 Kaja Kallas

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Esitame arupärimise siseminister Mart Helmele. Nimelt ütles Mart Helme meedias: "Me näeme, kuidas sellesse on kaasatud prokuratuur, kes ühtedel puhkudel lõpetab, teistel puhkudel algatab kriminaalasju ja teeb seda väga selgelt läbinähtavatel poliitilistel motiividel." Ministri sõnal on suur kaal ja eriti suur kaal on konkreetset juhul siseministri sõnal, kuna ta seab kahtluse alla sõltumatu uurimise. Seaduses on sätestatud prokuratuuri sõltumatus, see, kuidas ta peab oma ülesannete täitmisel käituma. Kuna see on seatud kahtluse alla, siis me esitame arupärimise ja soovime saada vastuseid järgmistele küsimustele. Millistele faktidele tuginedes väidetakse, et uurimine Eestis on poliitiliselt sõltuv? Kas selle kohta on mingeid andmeid? Kui on, siis me tahaksime neid andmeid teada. Siin on veel terve rida küsimusi siseministrile. Aitäh!

14:03 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena palun, Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson!

14:03 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna spordiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust kultuuriminister Tõnis Lukas. Aitäh!

14:03 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ja ühe arupärimise, juhatus otsustab nende edasise menetlemise vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele.

Mul on teile edasi öelda ka üks teade. Täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin istungisaalis HIV- ja narkoennetuse toetusrühma asutamiskoosolek. Kokkukutsujaks on Vilja Toomast. Nüüd teeme kohaloleku kontrolli.

Kohaloleku kontroll

Kohal on 92 Riigikogu liiget, puudub 9.

Panen hääletusele Riigikogu täiskogu ... Jah, vabandust! Taavi Rõivas, kas protseduuriline küsimus? Palun!

14:05 Taavi Rõivas

Hea juhataja! Teil on sel nädalal päevakorras neljapäev vaid ühe punktiga, milleks on loomatauditõrje seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ja samas on kolmapäevale, kus on muu hulgas arutlusel nii käesoleva aasta riigieelarve muutmise kui ka järgmise aasta riigieelarve, pandud ka vähemasti kolm väga mahukat teemat, millest igaüks vääriks eraldi tähelepanu: need on kriminaalpoliitika põhialused, õigusloomepoliitika põhialused kui ka riigikontrolöri ettekanne. Kas ei oleks mõistlikum tõsta need neljapäevale, et päevakorrad oleksid veidikenegi võrdsemad ja et me saaksime kõikidele teemadele tähelepanu pöörata?

14:06 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Ma täiesti jagan seda muret ja mõtet, aga kuna need arutelud ja lugemised on komisjonide esitatud, need on komisjonide väljapakutud tähtajad, siis me juhatuses tulime sellele vastu. Ja me tõstisime neljapäevale ühe eelnõu, mida muidu ei oleks seal olnud, aga vastasel juhul oleks neljapäev jäänud täiesti tühjaks. Nii et vähesel määral me siiski proovisime töökoormust jagada. Jah, palun, Taavi Rõivas!

14:06 Taavi Rõivas

Aitäh! Noh, igaüks saab ju aru, et riigieelarve arutelu kestab tõenäoliselt mõnda aega, ja lisaks on siin ka pensionikindlustuse seadust puudutav eelnõu. Milleks peale neid lasta näiteks riigikontrolöri pikalt oodata? Või ka peale teisi päevakorrapunkte, mis, nagu ma ütlesin, eeldavad pikemat tähelepanu. Ma usun, et Riigikogu suurel saalil on igal juhul õigus komisjoni ettepanekutesse muudatusi teha ja seetõttu ma arvan, et oleks paslik näiteks 6., 7., ja 10. punkt või juhatuse äranägemisel mõned muud punktid tõsta neljapäevale, et me ei peaks kolmapäevast arutelu pidama neljapäeva hommikuni ja siis neljapäeva hommikul peale 15 minutit arutelu laiali minema. Selles ei ole mitte mingisugust loogikat. Aitäh!

14:07 Esimees Henn Põlluaas

Kahjuks see ettepanek hästi ei sobi, sellepärast et neljapäeviti on valitsuse istung ja Raivo Aeg peab seal osalema. Janar Holmiga on tema ettekanne Riigikogu ees aga üsna pikalt ette kokku lepitud. Aga ma luban teile seda, et homme on meil juhatuse istung, me kaalume seda ettepanekut ja võib-olla tõesti saame homme teha päevakorras mingeid muudatusi. Jürgen Ligi, palun!

14:08 Jürgen Ligi

Aitäh! Ma kahtlen, kas kinnitatud päevakorda saab enam muuta. Küll aga on mul siis ettepanek, et edaspidi võtaks juhatuse päevakorra planeerimisel natukene aktiivsema rolli, kui sel nädal juhtus. See ei peaks olema opositsiooni-koalitsiooni vaidluse küsimus ja eriti sellised asjad nagu Riigikontrolli ülevaated või mis iganes aruanded sobivad neljapäeval ju ideaalselt. Kolmapäeva õhtu on ettekandjate jaoks väga ebamäärane aeg ja meie jaoks kindlasti ka. Liiga tihe on see ülehomme päevakord võrreldes neljapäevaga.

14:09 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Jah, Riigikogu juhatuse saab päevakorda jooksvalt muuta. Siret Kotka-Repinski, kas on ka protseduuriline küsimus?

14:09 Siret Kotka-Repinski

Eesti Keskerakonna fraktsioon ei ole nõus päevakorda muutma.

14:09 Esimees Henn Põlluaas

Selge. Hanno Pevkur, palun!

14:09 Hanno Pevkur

Lihtsalt üks väike tähelepanek veel. Riigikogu juhatusel on võimalik võtta kümneminutiline vaheaeg, kutsuda komisjonide esimehed kokku ja küsida, kas ollakse valmis viima näiteks õigusloomepoliitika põhialuste arutelu üle neljapäevale. Ja kindlasti on võimalik selle aja jooksul võtta ühendust ka riigikontrolöri ja küsida, kas see on võimalik. Ja kui on juhatuse ettepanek päevakorra muutmiseks,

siis võib Keskerakond jääda oma seisukoha juurde. Aga juhatuse ettepanek sellisel juhul oleks neljapäeval natukene rohkem tööd teha ja kolmapäevast koormust natukene vähendada.

14:10 Esimees Henn Põlluaas

Jah, aga komisjonides on esindatud kõik fraktsioonid ja need kuupäevad on komisjonide esitatud. Kui üks erakond on muutmise vastu, siis tegelikult ilmselt sellest ei tule midagi välja. Aitäh! Aga me arutame juhatuses seda küsimust, et edaspidi võiks ehk päevakorrapunkte ühtlasemalt jagada.

Panen praegu hääletusele Riigikogu täiskogu II istungjärgu 8. töönädala päevakorra kinnitamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt on 52 rahvasaadikut, vastu 3, erapooletuid 4. (Saalis on suur sumin.) 52 on poolt, vastu 3 ja erapooletuid 4. Päevakord on kinnitatud.

1. 15:12 Arupärimine psühhosotsiaalse kriisiabi kohta (nr 6)

14:12 Esimees Henn Põlluaas

Läheme tänase arupärimise juurde, milleks on Signe Riisalo, Erkki Keldo, Vilja Toomasti, Annely Akkermann, Signe Kivi, Maris Lauri, Jüri Jaanson ... Kolleegid, paluks natukene vaiksemalt! ... Kalle Laaneti, Helmen Küti, Riina Sikkuti, Liina Kersna, Andres Suti, Marko Mihkelsoni, Kristina Šmigun-Vähi, Urmas Kruuse, Ants Laaneotsa, Urve Tiiduse, Eerik-Niiles Krossi ja Yoko Alenderi 26. septembril käesoleval aastal esitatud arupärimine psühhosotsiaalse kriisiabi kohta. Arupärijate esindaja sõnavõtt kõnepuldist võib olla kuni 5 minutit, seejärel on ministri vastus kuni 15 minutit. Iga Riigikogu liige võib esitada ühe suulise küsimuse kestusega 1 minut ja seejärel tulevad läbirääkimised. Arupärijate esindajana võtab täna sõna Riigikogu liige Signe Riisalo, vastab sotsiaalminister Tanel Kiik. Signe Riisalo, palun kõnepulti!

14:14 Signe Riisalo

Head Riigikogu liikmed! Hea juhataja! Sotsiaalminister Tanel Kiik! Arupärimine, mille me Riigikogu liikmetega esitame, juhendub murest, mis on seotud psühhosotsiaalse kriisiabi süsteemi puudumisega Eestis. Kui ma vahetult Estonia katastroofi aastapäeva eel seda arupärimist kirjutasin, siis ei võinud ma teada, et oktoobri lõpus on Eestis uus keeruline olukord, mis õnneks suuri inimkannatusi kaasa ei toonud. Küll aga oleks see võinud vabalt juhtuda. Ja see ilmestab ka seda, mille pärast tsentraalset psühhosotsiaalse kriisiabi korraldust Eesti riigis vaja oleks.

Nagu ma arupärimises ja ka siin ettekandes juba olen öelnud, psühhosotsiaalne kriisiabi ei ole pelk psühholoogi teenus. See on oluliselt laiem ja puudutab palju suuremaid sihtgrupe, kui on vahetud kannatajad. Lisaks vahetutele kannatajatele vajavad abi ka ohvri või kannatanute omaksed ja ehk ka juhtunud pealt näinud inimesed. Ma pean siin silmas neid, kes on traagilist sündmust kas vahetult pealt näinud või muul moel sellega väga otseselt kokku puutunud. Võtame või Viljandi koolitulistamise – kogu koolipere oli tegelikult juhtunud häiritud ja sügavalt traumeeritud. Samamoodi on säärastest sündmustest ja nende mõjust meie vaimsele tervisele häiritud avalikkus laiemalt. Mitte vähem oluline ei ole, et psühhosotsiaalset kriisiabi saaksid ka abistajad ise ehk kiirabi- ja päästetöötajad, samuti politsei, kes kohapeale tuleb ja äärmiselt traumaatiliste sündmustega pidevalt kokku puutub.

Lisaks sellele on väga oluline kommunikatsiooni pool. Kommunikatsioon on see, mis määrab inimeste suhtumise sündmusesse. Kriisikommunikatsiooni reguleerimine nii, et inimestele antakse adekvaatset ühetaolist informatsiooni sündmuse, selle kulu, tagajärgede ja võimalike ohvrite kohta, on ülimalt oluline. Loomulikult meedia teeb oma tööd ja püüab saada maksimaalselt informatsiooni, et seda siis ka jagada oma jälgijatega, aga see ei ole koordineeritud ega siis ka korrektselt suunatud informeerimine.

Selle kõige taustal on hästi oluline, et suurte katastroofide puhul oleks riik valmis reageerima kiiresti. Psühhosotsiaalne kriisiabi tähendab reageerimist 24 tunni jooksul. Järgmine etapp on kahe nädala jooksul ja alles seejärel tulevad mängu psühholoogid, kes abistavad inimesi pikema aja jooksul. Miks see vajalik on? Just nimelt posttraumaatilise sündroomi ilmingute vähendamiseks ja lõpuks ka ärahoidmiseks. Tegelikult võib see oluliselt meie elanikkonna vaimset tervist parandada. Me teame, et

vaimse tervise muresid on tegelikult aina rohkem ja need hoiavad kahetsusväärset suure hulga inimesi tööturult või haridusasutustest eemal.

Seega me siis hea meelega kuulame ministrit, et teada saada, milline on psühhosotsiaalse kriisiabi korralduse hetkeseis. Kuidas seda teenust on võimalik praegu saada? Milline on kava edaspidisteks sammudeks? Millised on ressursid, millele tulevikus saame loota psühhosotsiaalse kriisiabi korraldamisel?

14:18 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Palun kõnepulti sotsiaalminister Tanel Kiigi!

14:18 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud arupärijad! Austatud Riigikogu liikmed! Teema, mille kohta täna aru päritakse ehk millel arupärimine esitati, on tõesti väga oluline. Kahtlemata see on töö ja temaatika, millega ei pea tegelema ainult meie ministeerium, vaid ka väga paljud kaasatud partnerid ja kohalikud omavalitsused üle Eesti. Alustan natuke taustast ja siis lähen konkreetsete küsimuste juurde. Psühhosotsiaalne kriisiabi on abistamisprotsess, mis keskendub juhtumijärgselt ülesannete lahendamisele, et toetada kriisist mõjutatud inimeste isiklike, sotsiaalsete ja muude ressursside kasutusele võtmist. Eesmärk on aidata neil juhtunuga toime tulla ja vähendada kiiresti selle mõju igapäevasele toimimisele. Riiklikul tasandil käsitatakse kriisina või hädaolukorrana selliseid sündmusi, mis ohustavad paljude inimeste elu või tervist ning mille lahendamiseks on vajalik mitme asutuse või ka nende kaasatud isikute kiire kooskõlastatud tegevus. Näiteks erinevad suurõnnetused, nagu juba viidati, terrorirünnakud, sõjaolukord ja muud sellised juhtumid. Kriisilukorra võivad põhjustada ka Eestist väljaspool toimunud õnnetusjuhtumid, terrorirünnakud, lennukatastroofid jms, mida me kahjuks oleme näinud.

Eestis kehtib hädaolukorra seadus oma rakendusaktidega. Sotsiaalministeeriumi kohustus on hädaolukordades tagada elutähtsate valdkondade toimimine, näiteks statsionaarne eriarstiabi, kiirabi, joogivee olemasolu ja pereteenistus. Ja loomulikult on hädaolukordades vaja pakkuda ka psühhosotsiaalset kriisiabi, kuigi seda hädaolukorra seaduses nimetatud ei ole. Elanikkonnakaitse rakkerühm on aga elanikkonnakaitse kontseptsioonis, mis töötati välja 2018. aastal, rõhutanud vajadust arendada välja psühhosotsiaalse kriisiabi süsteem, millesse on kaasatud vajaliku ettevalmistusega erasektor ja vabatahtlikue ühenduste esindajad, keda on võimalik olenevalt kriisi suuruselt rakendada. Sellest tulenevalt hakkaski Sotsiaalministeerium 2018. aasta teisel poolaastal koos Sotsiaalkindlustusameti ohvriabi osakonnaga välja töötama psühhosotsiaalse kriisiabi korralduse süsteemi. Samal aastal ehk siis 2018. aastal valmiski esimene psühhosotsiaalse kriisiabi osutamise plaan. Lepiti kokku, et just nimelt Sotsiaalkindlustusameti ohvriabi ongi kontaktpunktiks hädaolukordades psühhosotsiaalse kriisiabi korraldamisel. On olnud mõningaid juhtumeid, kus kriisiabi on osutatud juhtumipõhiselt. Mõnele neist on juba viidatud: traagiline katastroof parvlaev Estoniaga 1994. aastal, Pala kooli bussiga juhtunud õnnetus 1996. aastal, Haapsalu lastekodu põleng 2011. aastal, tulistamine Viljandi Paalalinna Koolis 2014. aastal ning Prantsusmaal Nice'is toime pandud terrorirünnak 14. juulil 2016. Viimane oli meie vaates esimene terrorirünnaku kogemus, mille puhul oluline osa pakutavast abist tuli jooksvalt lahendada, sest lisaks kõigele muule pandi rünnak toime välismaal.

Minnes nüüd konkreetsete küsimuste juurde, märgin, et psühhosotsiaalne kriisiabi on kohustusliku komponendina kirjas kõigi kriisijuhtumitega tegelevate asutuste – Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet, Terviseamet ja Keskkonnaamet – hädaolukorra lahendamise plaanides.

Sotsiaalkindlustusamet on juhtiv institutsioon, kes arendab aastatel 2019–2022 ohvriabisüsteemi juures välja võimekuse korraldada psühhosotsiaalse abi andmist erinevates hädaolukordades, sh suure kannatanute arvu või üldse laia mõjuga sündmuste korral. Sotsiaalkindlustusametist kujunebki psühhosotsiaalse kriisiabi kompetentsikeskus. See tähendab ühelt poolt juhtrolli psühhosotsiaalse kriisiabi juhtimises kriisilukordades, teiselt poolt ka sellealase kompetentsi koondamist ja jagamist. Vastavalt hädaolukorra seadusele käivitab hädaolukorra lahendamise konkreetse hädaolukorra lahendamist juhtiv asutus ehk siis vastavalt olukorrale kas Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet, Terviseamet või Keskkonnaamet. Nendel on olemas hädaolukorra lahendamise plaanid ehk HOLF-id. HOLF näeb ette iga asutuse eripärast tulenevaid koostöökokkuleppeid, milles hädaolukorra lahendamist juhtiv asutus ja kaasatud asutused on leppinud kokku hädaolukorra lahendamise

korralduse. Kriisi juhtiv asutus hindab hädaolukorda ja kaasab vastavalt kokkuleppele ohvriabi, kes siis omakorda käivitab psühhosotsiaalse kriisiabi korraldamise vastavalt ohvriabi psühhosotsiaalse kriisiabi HOLP-ile ehk hädaolukorra lahendamise plaanile.

Praegu on Sotsiaalkindlustusametis konkreetne kontaktisik nendes küsimustes ohvriabi osakonna juht Jako Salla. Edaspidi toimub kaasamine läbi ohvriabi kriisiabi telefoni 116 006 – see on selline tulevikuvaade. Praegu pakuvad traumeeriva sündmuse läbi elanud inimestele tuge üle Eesti tegutsevad ohvriabitöötajad. Põhiline toetuse fookus on suunatud inimestele, kes on langenud kuriteo ohvriks, kogenud vägivalda, hoolimatust või muul viisil halba või ebainimlikku kohtlemist. Kohalikud ohvriabitöötajad kaasatakse sageli ka siis, kui on tegu politsei väljakutsetega ja läheb vaja psühhosotsiaalset kriisiabi.

Samas on psühhosotsiaalse kriisiabi pakkumise tase piirkonniti erinev, mis tuleneb loomulikult ka olemasoleva töötajaskonna erinevast taustast, erinevatest kogemustest toetuse pakkumisel. Kui tegemist on keeruliste sündmustega, keeruliste olukordadega, siis kaasataksegi just nimelt kogenumad ohvriabitöötajad ja traumaterapeudid, kes on võimelised toetama kannatanuid neile parimal viisil, pakkuma ka järelabi. Samas ei ole nende kaasamise protsess järjepidev ja alati selge. Küllap on tihti tegu juhtumipõhise lähenemisega ja keeruliste sündmustele reageerimise koormus langeb enamasti üsna vähestele spetsialistidele, kõige kogenumatele, kõige kompetentsematele.

Psühhosotsiaalse kriisiabi korraldamine hädaolukorras on neljaosaline protsess, millele ohvriabi arendustegevused aastatel 2019–2022 tuginevadki. Esiteks, psühhosotsiaalse kriisiabi juhtimine ja koordineerimine; teiseks, vahetu psühhosotsiaalne kriisiabi; kolmandaks, jätkutugi ja traumateraapiline abi, millele ka arupärijad viitavad, ja neljandaks, psühhosotsiaalse abi pakkujate toetamine.

Suurõnnetuste korral käivitub ohvriabi psühhosotsiaalse kriisiabi juhtimine ja koordineerimine vastavalt konkreetse sündmuse iseloomule ja piirkonna eripärale. Peamine kriisiabi koordineeriva meeskonna juht on reeglina ohvriabi piirkonnajuht. Lisaks on igas piirkonnas ka asenduskoordineerija. Ja selleks kõigeks luuakse ka vahendid kriisisündmustele reageerimiseks. Olemas peavad olema n-ö tööriistakasti kuuluvad infomaterjalid, juhised, töölehed, vajadusel tuleb tagada transport sündmuspaika jms.

Eesmärk on, et see valmisolek peaks olema 2019. aasta lõpuks. Töötatakse välja Sotsiaalkindlustusameti ohvriabi 4 + 4 põhimõttel töökorraldus. Iga piirkonna juht vastutab kriisidele reageerimise eest ja talle määratakse ka asendaja, et tagada vahetustega valmisolek. Selleni tahetakse jõuda 2020. aasta alguses. Ühtlasi viiakse läbi katseprojekt ja korraldatakse õppusi, kaasates ka teisi asutusi, et välja selgitada süsteemi kitsaskohad ja toimivus. See aitab tulevasteks olukordadeks paremini valmis olla. Õppustele kaasamine algas juba sel sügisel. Katseprojekt on plaanitud 2020. aasta suveks.

Mis puudutab vahetut psühhosotsiaalset kriisiabi, siis suurõnnetuste korral, kus on tegu otseste ja kaudsete kannatanutega, on kavas enamasti reageerida kriisimeeskonnana. Meeskonna suurus sõltub sündmuse mastaabist, abistajateks on ohvriabitöötajad, vabatahtlikud ja välja koolitatud spetsialistid teistest asutustest. 2019. aasta lõpuks on vahetu psühhosotsiaalse kriisiabi pakkumiseks ohvriabis välja koolitatud 30 inimest. See arv on suhteliselt väike, aga aasta pärast peaks neid inimesi tänu vabatahtlike ja teiste asutuste kaasamisele olema 140 ringis. Nii et see arv peaks ligemale viiekordistuma.

Selle saavutamiseks viiakse läbi psühhosotsiaalse kriisiabi koolitused ohvriabi ja teiste Sotsiaalkindlustusameti töötajatele, kes on potentsiaalsed kriisimeeskonna liikmed. Esimesed koolitused viiakse läbi sel sügisel. Samuti kaardistatakse piirkonnas olemas olevad võrgustikud ja partnerid, kes psühhosotsiaalse kriisiabi süsteemi panustavad, selgitatakse välja nende võimalused-vajadused ja ettekujutus süsteemi toimimisest, püüdes jõuda ühiste arusaamadeni tulevases süsteemist. Kaardistust alustatakse tänava sügisel Harjumaast ja 2020. aasta alguses hõlmatakse kogu Eesti.

Samal ajal alustatakse vabatahtlike võrgustiku loomist. Sinna kuuluvad nii traumeeritud inimestega tegelenud spetsialistid kui ka muud kompetentsed inimesed vastavalt vajadusele. Näiteks võib tuua sotsiaalmeedia haldajad, kommunikatsioonispetsialistid. Ühtlasi luuakse pikaajaline koolitusplaan, mis on mõeldud nii psühhosotsiaalse kriisiabi pakkujatele kui ka kaasatud asutustele, kelle tegevus mõjutab kriisides kannatanuid, samuti vabatahtlikele. Siht on saada koolitusplaan valmis 2019. aasta lõpuks.

Lisaks, nagu juba viidatud, korraldatakse jätkutugi ja traumateraapiline abi. Ohvriabitöötajate ja kriisiabitelefoni kaudu kontakteerutakse vajadusel kannatanutega, et selgitada välja edasise abi võimalused-vajadused. Ohvriabi seaduse alusel on osal kannatanugruppidel õigus sellist määratud abi teatud mahus ka tasuta saada. See õigus on näiteks terrorismiohvritel või mõne süüteo tõttu otseselt kannatanutel. Olemasolevad teenused ja võimalused nende kasutamiseks kaardistatakse ning luuakse

kvaliteetne järelabisüsteem, kirja pannakse kõik vajalikud jätkuteenused, nende rahastus ja kvaliteedinõuded. Tähtaeg on 2020. aasta esimene pool. Veel on siht luua osapoolte võrgustik – praegu tegutsetakse väiksemates gruppides –, et jõuda ühiste arusaamadeni, kuidas psühhosotsiaalses kriisiabis koostööd tõhustada. Tähtaeg on samuti 2020. aasta esimene pool.

Olen jõudnud neljanda punktini, psühhosotsiaalse abi pakkujate toetamiseni. Siin on peamine roll kriisiabi meeskonnajuhtidel, kes saavad koolituste käigus vajalikud oskused. Sisseostetava teenusena kasutatakse individuaal- ja grupisupervisioone. Kompetentsikeskusena toetatakse teisi asutusi, et tagada abivajaduse parem märkamine ja toetussüsteemide ülesehitamine. Selleks luuakse Sotsiaalkindlustusametis, nagu enne viidatud, kompetentsikeskus, kuhu on koondunud tänapäeva parimad teadmised psühhosotsiaalsest kriisiabist. Selle tagab just nimelt ekspertide kokkutoomine, jõudmaks ühiste arusaamidele psühhosotsiaalse kriisiabi olemusest ja parimast korraldusest. Ühest küljest on see pidev protsess – eks valdkond kogu aeg areneb, teadmised laienevad, teadus areneb, koostöö läheb paremaks –, aga võrgustikutöö kui selline algab 2020. aasta esimeses pooles. Nii et siin lõpptähtaega ei ole mõistlik pakkuda, seda ei olegi.

Sotsiaalkindlustusamet nõustab kompetentsikeskusena, nagu öeldud, teisi asutusi, et oma inimeste abivajadust paremini märgataks ja ehitataks üles toetussüsteeme. See kompetents peaks tekkima 2020. aasta esimeses pooles, misjärel nõustatakse pidevalt teisi kriisisündmuste lahendamise eest vastutavaid asutusi. Ühtlasi tagab SKA valdkonna jätkusuutlikkuse, tehes tihedat koostööd ülikoolidega, seda eriti valdkondades, kus puututakse otseselt kokku psühhosotsiaalse kriisiabi pakkumise võimaldamisega. See tähtaeg on 2020. aasta lõpp.

Kõik ülesloetud tegevused saab üldjoontes kokku võtta kolmes strateegilises suunas. Esiteks, Sotsiaalkindlustusameti võimekuse loomine; teiseks, tugeva võrgustiku eestvedamine; ja kolmandaks, valdkonna jätkusuutlikkuse tagamine. Tulemuseks on see, et Sotsiaalkindlustusametist kujuneb psühhosotsiaalse kriisiabi kompetentsikeskus. See tähendab meie jaoks ühelt poolt juhtrolli psühhosotsiaalse kriisiabi juhtimises kriisilukordades, teiselt poolt ka sellealase kompetentsi koondamist ja jagamist. Sotsiaalkindlustusameti juhtimisel on tagatud tõhus ja koordineeritud psühhosotsiaalne kriisiabi järeltöö nii hädaolukordades kui ka väiksemaid kogukondi tõsiselt traumeerivates sündmustes. Selle tulemusena on eri asutuste vahel hästitoimivad koostöökokkulepped, kriisi läbi teinud inimestele pakutav psühhosotsiaalne tugi on pikaajaline, vajadus- ja teadmispõhine. See kõik on siis selle arendustöö lõpptulemus.

Siin küsiti ka seda, kui suures summas riik kulutusi teeb, et asjaomane arendustöö käesoleval ja järgmisel aastal ellu viia. Ütlen need numbrid ka ära. Psühhosotsiaalse kriisiabisüsteemi puhtalt arendustegevuseks on riigieelarves perioodil 2019–2022 igal aastal 60 000 eurot, kokku 240 000 eurot. Täiendavalt on konkreetselt psühhosotsiaalse kriisi juhtimise teenuse jaoks näiteks sel aastal 145 000 eurot. 60 000 eurot aastas on puhtalt selle süsteemi loomise tugi.

Kui rääkida ohvriabist tervikuna, siis ütlen ka selle numbri välja: ohvriabi tervikuna koos vägivallaennetuse, naiste tugikeskuse teenustega saab umbes 2,5 miljonit eurot. Eelmisel aastal oli see summa 2,1 miljonit eurot. See planeeritud ressurss, see 60 000 eurot võimaldab korraldada psühhosotsiaalse kriisiabi osutamist, tagada ohvriabi spetsialistide ja vabatahtlike teadmised ning oskused sellise kriisiabi osutamist juhtida ja vahetut esmaabi pakkuda. Samas ei hõlma see eelarve kulutusi kriisile reageerimiseks. Hädaolukorrale reageerimine tähendab igal juhul – sõltuvalt ulatusest – kriisimeeskondade täiendavate spetsialistide kaasamist ja see on ju etteprognoosimatu maht.

Tähendab, hädaolukorrale reageerimiseks vajab ohvriabi kindlasti erakorralist lisarahastust konkreetse juhtumi korral. Lisaks sellele psühhosotsiaalse kriisiabi tagamise, sh ohvriabi ootused järk-järgult kasvavad ja seetõttu vajab ka ohvriabisüsteem tervikuna lisaressursse. 2018. aastal kasvas ohvriabijuhtumite arv 19%, teisel poolaastal isegi 38.

Mul saab aeg kohe otsa, aga vastan hea meelega täpsustavatele küsimustele. Aitäh!

14:33 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Ministriale on ka küsimusi. Signe Riisalo, palun!

14:33 Signe Riisalo

Ma väga tänan selle ülevaate eest ja mul on hea meel, et arengud toimuvad ja plaane tehakse. Aga mul on täpsustav küsimus selle kohta, et te sidusite psühholoogilise kriisiabi andmise ja ohvriabi osakondade tegevuse, kriisijuhtimise täiendavate spetsialistide kaasamise hädaolukorra seaduse alusel

väljakuulutatud eriolukorraga. Või sain ma valesti aru? Tegelikult on ka muud olukorrad, mis tegelikult ei ole ilmselgelt eriolukorrad – tervet definitsiooni ma ei hakka ette lugema, aga olukorrad, mis ohustavad paljude inimeste elu või tervist, põhjustavad suure varalise kahju, suure keskkonnakahju või tõeliselt ulatuslikke häireid elutähtsate teenuste toimepidevuses jne. Meil võib juhtuda lokaalse mõjuga sündmusi. Kehv on neid halbu näiteid meelde tuletada, aga näiteks Haapsalu lastekodus juhtunu. Jah, seal oli palju hukkunuid, seal oli palju valu ja traumasid, aga tegu ei olnud hädaolukorra seaduse alusel väljakuulutatava eriolukorraga. Kuidas need olukorrad kaetud saavad? Vabandust, et ajaga üle läksin!

14:35 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Jah, nagu ma viitasin, üks asi on tõesti suurõnnetused ja muud sellised olukorrad, mis käivad elanikkonnakaitse kontseptsiooni alla. 2018. aastal on see vastu võetud. Kõik need muud olukorrad – kõigile neile tulebki n-ö juhtumipõhiselt läheneda. Kindlasti ei ole mõeldud nii, et selleks on vaja ilmtingimata hädaolukord välja kuulutada, et kriisiabi saaks pakkuda. Pigem ma seostasin seda ohvriabitööga seetõttu, et ohvriabi on olnud just nimelt selle Sotsiaalkindlustusameti üksuse töövaldkond, kuhu otsustati luua psühhosotsiaalse kriisiabi juhtimise ja koordineerimise võimekus. Kindlasti need ei ole üks ühele niimoodi seotud, et selle abi käivitamise eeldus on justkui hädaolukorra väljakuulutamise. Seda kindlasti mitte.

14:36 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Urve Tiidus, palun!

14:36 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kriis on teatavasti realiseerunud risk. Ja psühhosotsiaalne kriisiabi on ülimalt oluline, professionaalsust nõudev valdkond. Teie vastustest selgus, et kriisiabi valmisolekuga tegeletakse, ja päris tõsiselt tegeletakse. Aga ma tulen siiski korraks tagajärgede asemel põhjuste juurde, riskide ennetamise juurde. Kas te sotsiaalministrina saaksite praegu välja tuua mõned teemad või valdkonnad, mille puhul te isiklikult tunnete, et on võimalik riske tulemuslikult ennetada? Võib-olla see nõuab natuke pikemat ettevalmistust, aga siiski?

14:36 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Võimalik riske ennetada? Jah, tänan küsimuse eest! Iseenesest on riskide ennetamine selline töö, mille nimel peavad kõik kogu aeg pingutama – nii riik, ministriumid kui ka kohalikud omavalitsused. Kas või see viidatud näide – olen väga nõus teie kolleegiga, et ei tahaks neid negatiivseid olukordi näiteks tuua, aga loomulikult needsamad juhtumid ongi need, mille järgi meil tuleb õppida. On see erinevate ametite, riigiasutuste valmisolek kriisideks, oma toimivuse tagamine näiteks haiglates, aga tegelikult ka laiemalt. Nagu ikka kipub elus olema, me tihtipeale tõesti keskendume probleemidele jõulisemalt, aktiivsemalt siis, kui need on kuskil ilmnunud. Eks see on mõnes mõttes inimlik, mõnes mõttes aga riigi vaates alati kahetsusväärne.

Mis puudutab minu sektorit, eriti sotsiaalkaitse sektorit, siis nendele küsimustele ehk kõige toimepidevuse tagamise, näiteks vee, esmaabi ja ka eriarstiabi tagamise küsimustele on mõeldud ammu. Sellega on tegeletud pikalt. Tõsi on see, et rahavajadus on suur. Terviseamet on välja toonud, et haiglavõrgu haiglatel jääb vastavalt määrusele ettenähtud toimimise tagamiseks puudu suurusjärgus 21 miljonit eurot. Jutt on eelkõige generaatorite soetamisest, erinevate ühenduste ja iseseisva vee võimekuse tagamisest. Eks need kõik on tegelikult ennetustegevused. Me kõik loodame, et generaatoreid vaja ei lähe, et muid keerulisi olukordi ei teki, aga me näeme, et päris elus aeg-ajalt seda siiski ette tuleb.

Tegelikult me peaks võib-olla seda küsimust laiendama. Täna on väga palju seaduste ja isegi määruste alusel kaasamata üksusi, kaasamata organisatsioone. Ma pean silmas näiteks hooldekodusid, mille puhul tõesti sõltub puhtalt omaniku enda otsustest ja võimalustest, tihtipeale ka geograafilisest asukohast, milline on võimekus erinevates olukordades iseseisvalt toime tulla. Hooldekodus võib olla sadu inimesi ja loomulikult võib mingites situatsioonides keset külma talve, näiteks suuremate elektrikatkestuste ajal, oht inimestele ülimalt suur olla.

Eks see on taas meie vaates tagantjärele reageerimine, aga nüüd, kus meil on see konkreetne näide Lõuna-Eestis juhtunu näol, siis selles valguses me oleme hakanud mõtlema selle peale, et Sotsiaalkindlustusametiga koostöös tuleb kaardistada tegeliku valmisoleku seis. Ja seda mitte ainult seni

palju räägitud haiglavõrgu arengukava haiglates, vaid ka erinevates sotsiaalkaitse üksustes, hooldekodudes, erihoolde üksustes. Peame teadma, kuidas neis suudetakse toime tulla erinevates olukordades. Eesmärk on, et meil ei tekiks näiteks elektrikatkestuse või muu energiaallika ülesütlemise tõttu ühtegi inimesi puudutavat kriisi.

14:39 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Kristina Šmigun-Vähi, palun!

14:39 Kristina Šmigun-Vähi

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Mu küsimus on vabatahtlike kaasamise kohta. See on tegelikult väga hea algatus, et vabatahtlikke kaasata. Kas ma sain nüüd õigesti aru, et on plaan aastaga vabatahtlikke koolitada, et nende pädevus kasvaks? Mis te arvate, kas nende vabatahtlike pädevus kriisiolukorras abi anda ei või jääda küsitavaks?

14:40 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Ma arvan, et see on väga hea küsimus! Nagu ma viitasin, praegu on väljakoolitatud inimesi 30. Siht on nii vabatahtlikke kui ka teisi asutusi – ma pean silmas ka riigi- ning kohalike omavalitsuste allasutusi – kaasates saavutada umbes 140 abilist. On selge, et suurem hulk inimesi võimaldab pakkuda rohkem tuge, rohkem teenuseid, aga teistpidi on selge ka see, et väga selgepiirilisel tuleb määratleda, milline inimene millise koolitustasemega ühte või teist teenust pakkuda saab. Selge on ka see, et kui me räägime erialaspetsialistidest, kaua aega õppinud, kogemustega inimestest ja teisalt vabatahtlikest, siis nende rollid saavad kindlasti olla väga erinevad. Ja peab tõesti olema ära kaardistatud juba enne keeruliste olukordade teket, millises olukorras milliseid inimesi kasutada saab. Praegu on meil võib-olla üle koormatud just nimelt spetsialistid. Ja kuna nende inimeste hulk on piiratud, siis selle ringi laiendamine on üks eesmärk. Ja teine eesmärk paralleelselt koolitamine: et mitte lihtsalt abistajate arv ei kasvaks, vaid kasvaks ka just suuremate kogemustega abistajate osakaal.

14:41 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Helmen Kütt, palun!

14:41 Helmen Kütt

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Suur tänu teile põhjalike vastuste eest, mis te tänase arupärimisega seotud ülevaate puhul andud olete! Minu küsimus haakub osaliselt kolleeg Signe Riisalo täiendava küsimusega. Arupärimisele vastates te kasutasite sõna "suurõnnetus". Aga õnnetus võib olla väga suur ka ühe perekonna jaoks – lausa traagiline, mõõtmatult suur. Ma ka ei taha halbu näiteid tuua, aga me kõik mäletame vingusurma tõttu kaotatud lapsi ja nende vanemate abistamise vajadust, täpselt samuti garaažiust, mis vajus ühele lapsele peale ja laps suri. Kuidas see abi tegelikult ikkagi praktikas olema hakkab? Kui kiirabi saabub, kas tema kutsub selle? Ja šokis olevad inimesed, kes õnnetuse juures olid, või hukkunu väga lähedased inimesed ilmselt esialgu võivad ka abipakkumisele eitavalt vastata. Kas nendega võetakse hiljem ühendust? Ja kes on see persoon, kellega saaks selliseid küsimusi arutada? Kui seda süsteemi praegu välja töötatakse, siis võib-olla tahaksid oma panuse anda ka inimesed, kes midagi konkreetselt on ise läbi elanud. Kui nad näevad, mis selles süsteemis valesti on, kellega nad võiksid ühendust võtta? Kas Sotsiaalministeeriumis on see Liina Kanter või on seal keegi muu, kellega võiks ühendust võtta?

14:43 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Täna taas väga hea küsimuse eest! Ühest küljest olen hästi nõus, et me peame vaatama kõiki juhtumeid. Inimelu on hindamatu. Inimesed reageerivad rasketes olukordades erinevalt, aga kellegi muret ja abivajadust ei tohi kunagi alahinnata. Ei tohi kunagi öelda, et see on lihtsalt piirkondlik mure või see on nüüd väike küsimus. See on niivõrd subjektiivne ja niivõrd erinev. Abi peab saama igaüks nii palju, kui riik vähegi suudab seda pakkuda.

Nagu ma enne viitasin, praegu on kõige õigem inimene, kellega täpsustada erinevate asutuste koostööd, kaasa arvatud siis kiirabi, Sotsiaalkindlustusameti kriisijuhtumite puhul ohvriabi osakonna juht Jako Salla. Kui on huvi, võin hiljem anda tema kontaktid või vahendaja olla.

Mis puutub tähelepanekusse kiirabi kohta, siis kindlasti on oluline mõelda, kas see kaasamine toimub ka nendes töөрühmades. Ma olen üsna veendunud, et kiirabi seda teeb, aga see teadmine peaks olema kindel ja asi kusagil fikseeritud. Nagu te õigesti viitasite, kohe algul inimene ise ei tea, kas ta seda teenust tahab või mitte. Ta võib sellest algul keelduda. Järeltöö sellisel juhul peaks olema ka teada. Ma panen selle mõtte endale kirja. Tõesti, kuidas tagantjärele selgitatakse või kontrollitakse seda, kas inimese esimene reaktsioon oli adekvaatne. Konkreetsel momendil on inimese mure tohutu ja fookus tõesti mujal, tegelik abivajadus võib tekkida hiljem ega olla sugugi mitte väiksem. Ma panen selle mõtte endale kirja. Aitäh teile!

14:44 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Vilja Toomast, palun!

14:44 Vilja Toomast

Aitäh! Ma jätkan sama teemat. Mul endal oli konkreetselt selline juhtum tänavu kevadel, ma töötasin siis veel Põhja-Eesti Regionaalhaigla palliatiivravi keskuses. Laupäeva õhtul helistas PERH-i EMO valvest mulle ja kirjeldas traagilist juhtumit, kus lapsevanemate silme all jäi 3-aastane laps aiavärvate vahele ja suri hiljem operatsioonilaual. Ja ainus, kellele EMO valvest oskas helistada, olin mina, aga kahjuks ei ole ka mina pädev sellises olukorras abi andma. Nad olid helistanud psühhiaatriakliinikusse, seal anti kriisiabi telefoninumber, aga see telefon oli paraku faksi peale lülitatud. Nii et ka nii suure haigla töötaja ei leia abi, ei tea, kuidas abistada inimest, kes on sisuliselt tõelises kriisiseisundis. Kas me mõtleme ka selle poole? Kas ministeeriumil on mingid plaanid, kuidas sellistes olukordades, ka nädalavahetustel, üksikisikutele abi anda?

14:45 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Kõigepealt, on väga kahetsusväärne, et selline asi juhtus. Igati arusaadav, et see on olukord, kuhu iga inimene loodab end mitte kunagi sattuvat. Mis puudutab seda, et ei olnud piisavalt infot või ei teatud, kuhu pöörduda, siis seda ma pean natuke kontrollima. Kriisiabi telefon minule teadaolevalt peaks toimima. See 116 006 peaks olema kättesaadav kõigile, sõltumata sellest, mis asutusest või kust kohast mure või signaal tuleb. See peaks olema kättesaadav igaühele meist. Aga kui tekib küsimus, kuhu abivajaja suunata, siis õige inimene, kellele sellisel juhul helistada, peaks olema seesama osakonna juht. Tõenäoliselt seda numbrit seal konkreetse osakonnas käepärast ei olnud. Ma kahjuks ei oska kommenteerida, mille taha tol hetkel see abi jäi, sest kriisiabi telefon, ohvriabi telefon peaks töötama. Ma ei oska öelda, kas see helistamine oli tulutu seetõttu, et see info oli juba enne saadud, või oli vahepeal mingitel päevastel kellaaegadel see abi kättesaadav ja õhtul enam ei olnud. Kahjuks ma neid detaile ei tea. Aga ma panen selle märkuse endale kirja.

14:47 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Maris Lauri, palun!

14:47 Maris Lauri

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma pöördun tagasi vabatahtlike teema juurde. Kuidas on plaan neid vabatahtlikke kaasata? Kas te ootate, et inimesed ise näitavad oma aktiivsust üles ja annavad teada, et nad soovivad olla vabatahtlikud, või on plaanis saata n-ö suunatud kutseid, st küsida inimeste käest, kas nad oleksid valmis täitma sellist abistaja rolli? Ja kas on olemas ka mingisugused ootused, mis kogemusvaldkondadest või tegevusvaldkondadest need inimesed võiksid tulla?

14:47 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Aitäh taas heade küsimuste eest! See vabatahtlike võrgustik mõnevõrra töötab juba praegu. Praegugi on inimesi, kes on panustanud kas juhtumipõhiselt või piirkonnapõhiselt. Aga nagu öeldud, see professionaalide võrgustik ei ole kogu Eestis väga suur. Loomulikult oodatud on, ma kujutan ette, igasugune abi, aga selge see, et erialane või vähemasti sellega piirnev haridus või mingi muu kokkupuude sotsiaal- või tervishoiu valdkonnaga tuleb kindlasti kasuks. Ja loomulikult on olulised abistajate isikuomadused, just nimelt empaatiavõime, oskus suhelda jne. Neid hinnatakse Sotsiaalkindlustusametis kindlasti põhjalikult. Inimene, kes läheb kellelegi teisele abi pakkuma, peab

kindlasti olema võimeline kriisiolukorras mitte ainult rahulikuks jääma, vaid suutma reageerida professionaalselt, toetavalt, kompetentselt. Kindlasti see päris nii ei saa käia, et iga inimene, kes lihtsalt soovib, pannakse kirja ja suunatakse väljaõppele. Siin on ikkagi kontroll ja sellest tegelikult räägib ka see, et me tahame abistajate arvu suurendada 30-lt 140-ni. Me ei räägi tuhandetest, me ei räägi kümnetest tuhandetest, me räägime Eesti mastaabis pigem väikesest arvust, aga see eeldabki, et koolituse läbivad vaid sobivate isikuomadustega inimesed.

14:49 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Hele Everaus, palun!

14:49 Hele Everaus

Ka suur aitäh väga põhjalike vastuste eest! Ma ikkagi lähen selle vabatahtlike küsimuse juurde korra veel tagasi. Kes konkreetselt neid õpetab? See kindlasti ei ole õppetsüklid, see on pidev õpe. Ka mujal maailmas on see üks osa katastroofimeditsiini õppest. Kes konkreetselt seda teeb? Ja teine asi: kogu sellele abi kättesaadavus – needsamad telefoninumbrid, mida ei teatud või ei leitud – peaks olema ikkagi tagatud 7/24, kui me tahame seda nimetada potentsiaalseks abiks.

14:49 Sotsiaalminister Tanel Kiik

Ma jään tõesti mõnevõrra natukene hämmingusse, mis sellel konkreetsel juhul juhtus. Pean silmas teie küsimuse lõppu ja proua Vilja Toomasti küsimust. Number 116 006 peaks olema 24/7 vastav number. Seetõttu tekib küsimus, kas see number, kuhu helistati, oli vale. Miks see peaks olema lülitatud faksirežiimile? Põhimõtteliselt peaks see olema ohvriabi number, kuhu peaks lisanduma ka kriisiabi pool. See ei ole uus number, vaid see on number, millele helistades peaks edaspidi saama laiemat põhjaga abi kui seni. Laias laastus see on võib-olla selgitus. Aga tõesti on kummaline, et nii juhtus. Ma pean täpsustama, kas tõesti oli tegu selle konkreetse numbriga.

Mis puudutab teie küsimuse esimest poolt ehk koolitust, siis seda tööd koordineerib ennekõike Sotsiaalkindlustusamet. Erinevad koolitused viiakse läbi nii nende töötajatele kui ka vabatahtlikele. Koolituste läbiviijate kohta ma tean, et tänava sügisel viib esimesed koolitused läbi Naatan Haamer. Aga kui te soovite täpsemat infot kogu koolitajate võrgustiku kohta, siis ma pean üle täpsustama, kas konkreetsed partnerid on kõik juba neljaks aastaks ette paigas ja kas need on erinevad sõltuvalt piirkonnast. Seda ma võin täpsustada, kui on soovi.

14:51 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh, lugupeetud minister! Rohkem küsimusi teile ei ole. Avan läbirääkimised. Kas läbirääkimise soovi on? Arupärimise esitajatel ei ole. Aitäh! Minu ülesanne on küsida veel ka ministrilt, et kuigi 19 arupärijast on saali jäänud neli, kas soovite veel mingit täiendavat repliiki öelda? Ei soovi. Aitäh! Sellisel juhul sulgen läbirääkimised. Esimene päevakorrapunkt on otsas.

2. 15:52 Vaba mikrofon

14:52 Esimees Henn Põlluaas

Ja nüüd on kõigil soovijatel peale haamrilööki võimalus registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Palun, Peeter Ernits!

14:52 Peeter Ernits

Hea juhataja ja vähesed kolleegid! Täna sel päeval ma ei saa mitte kuidagi rääkimata jätta. Hea kolleeg Katri Raik – praegu teda kahjuks ei ole – nimelt tuli hiljuti välja suurepärase ideega moodustada Riigikogu uurimiskomisjon prokuratuuri tegevuse kontrollimiseks. Et kas ta on kallutatud või ei ole. Mõningatel juhtudel algatatakse kriminaalasi, teiste puhul suletakse või lõpetatakse kiiresti, mõnel puhul korjatakse kokku ligi 40 000 lehekülge materjali – seda on rohkem kui Nürnbergi mõrvarite kohtuprotsessi kriminaalasja puhul – või tegeldakse üle kaheksa aasta või kümme aastat mingi asja uurimisega. Väga oluline küsimus täna sel päeval!

Meil on küll olemas julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon, aga nemad kontrollivad salapolitseid ja

muud politseid jne, prokuratuur selle alla ei kuulu. Nii et tegelikult suurepärase idee. Ja ma arvan, et me peaksime seda ideed toetama.

Tuletagem meelde paljusid asju. Alles hiljuti Mary Krossi kriminaalasi lõpetati prokuratuuri ettepanekul oportuuniteediga. Kriminaalkurjategijat temast ei saanud, maksab oma 3000 ära, ja puhas värk. Või teine asi: alles hiljuti on prokuratuuri jaoks suhteliselt kurvalt lõppenud Tartu endise abilinnapea Artjom Suvorovi asi. Salapolitsei provokaator tülitas teda pidevalt tema kabinetis konjakipudeliga. Mitu kohtuastet on näidanud, et sellelt juhtumilt nagu villa ei tule. Aga vaadake kaugemale: mäletate, oli selline härrasmees nagu Burkhardt, kes pakkus väidetavalt miljon eurot altkäemaksu Reformierakonnale. Mäletate Silvergate'i, jälle Reformierakonna rahastamisel. Neid lugusid on palju-palju-palju. Või näiteks Tartu endine abilinnapea Semilarski või Kajar Lember, kelle kohtuasi on ka väga paks, või Aivar Soop, Kaur Kender, Valeri Panov, Johannes Leas, kui nimetada väga üksikuid nimesid. Nimekiri on väga- väga pikk. Küsimusi, kas toimub mõnede puhul n-ö innukas uurimine, teiste puhul pigistatakse silm kinni, jätkub.

Kunagine kolleeg Igor Gräzin on neli aastat tagasi, kui praegune peaprokurör ametisse pandi, ja panijaks oli toonane sotsiaaldemokraadist minister Anvelt, öelnud niimoodi: "Eesti prokuratuur on inkvisitsiooniline poliitiline jälitusorgan." See oli Reformierakonna toonane saadik, hea kolleeg Igor Gräzin. Ja toona oli jutt, miks on ainult üks kandidaat peaprokuröri kohale – jutt oli Lavly Perlingust, kes saigi ametisse –, miks mitut ei ole. Ja toona oli nii Reformierakond kui ka Keskerakond ja paljud teisedki selle vastu. Aga see selleks.

Nii et tegelikult peaks me selle erikomisjoni või uurimiskomisjoni tegema ja saama vastused, kas on mingisugune poliitiline kallutatatus või ei ole. See n-ö tallide sõnnikust puhtaks rookimine oleks ju väga tervendav kogu Eesti poliitilisele süsteemile. Kui ei ole kallutatust, siis ei ole. Pärast ei ole võimalik kuidagi kellelegi näpuga näidata.

Ja kõige parem oleks enne rookida tallid tühjaks ja siis panna ametisse uus peaprokurör, aga see on liiga sinisilmne soov ja see võtaks liiga palju aega, nii et sellest me peame loobuma. Võib-olla me peame ka uurimiskomisjonist loobuma, aga ainult sellepärast, et meil on üks erikomisjon juba – julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon. Ainult et nemad, nagu ma juba ütlesin, kontrollivad kaitsepolitsei ja politsei tegevust, aga mitte prokuratuuri. Prokuratuuri kontrollimiseks ei ole meil ühtegi komisjoni.

Nii et suurepärase idee, hea kolleeg Katri Raik! Kahju, et sind siin saalis ei ole, ja kahju, et sa asjaga rohkem edasi pole läinud. Igal juhul mina ja paljud mu kolleegid toetame seda. Läheme asjaga lõpuni ja vaatame, mis tegelikult teki all on! Aitäh!

14:57 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Tundub, et rohkem kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 15.57.